

Національна академія педагогічних наук України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
Відділ змісту і технологій навчання дорослих
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Факультет мистецтв
Кафедра теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової
підготовки вчителя

ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

**«ОСОБИСТІТЬ У МИСТЕЦЬКОМУ ПРОСТОРИ
СУЧАСНОЇ ЄВРОПИ»**

ЗБІРНИК ТЕЗ ТА МАТЕРІАЛІВ

V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

20-22 квітня 2017 року

TIME OF ART EDUCATION

Collection of theses and materials of V International Scientific-Practical Conference
«PERSONALITY IN ARTISTIC SPACE OF MODERN EUROPE»

April 20-22, 2017

Харків
Україна

УДК 37.032
ББК 85я43
Ч-24

Редакційна колегія:

Калашник М.П. - доктор педагогічних наук, професор
Матвєєва О.О. - доктор педагогічних наук, доцент
Смирнова Т.А. - доктор педагогічних наук, професор (голов.ред)
Соколова А.В. - доктор педагогічних наук, професор
Тарарак Н.Г. - доктор педагогічних наук, професор
Ткаченко Т.В. - доктор педагогічних наук, професор
Тушева В.В. - доктор педагогічних наук, доцент
Филипчук Н.О. - доктор педагогічних наук, професор

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди Протокол №2 від 15.03.17 р.

У збірнику викладено тези та матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, в яких викладено результати наукових, експериментальних, теоретичних та практичних досліджень з питань мистецької освіти. Збірник розраховано на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ВНЗ, учителів.

Ч-24 Час мистецької освіти «Особистість у мистецькому просторі сучасної Європи: зб. тез та матеріалів V Міжнар. наук. - практ. конф. (20-22 квітня 2017) / заг. Ред. Т.А. Смирнова. – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2017 – 91 с.

ISBN 978-617-7298-28-0

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Мова видання: українська.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2017

УДК 37.032

ББК 85я43

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2017

© Федорко М. Ю., видавець, 2017

ISBN 978-617-7298-28-0

7. МИСТЕЦЬКА ОСВІТА У ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВОМУ ПРОСТОРИ

Васильєва О.В., Овчиннікова Ю.С.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО
МИСТЕЦТВА ДО ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ОПЕРНИХ ХОРІВ ЯК НАУКОВА
ПРОБЛЕМА.....76

Склярова Ю.С.

АНОТАЦІЯ НА ОБРОБКУ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПІСНІ
МИКОЛАЯ ДМИТРОВИЧА ЛЕОНТОВИЧА «ОЙ ПЕРЕПЕЛИЧКА»....79

8. МИСТЕЦЬКА ОСВІТА У ВИМІРІ НАРОДНО- ІНСТРУМЕНТАЛЬНОГО ВИКОНАВСТВА

Коновалова Д.С.

РОЗВИТОК БАНДУРНОЇ МУЗИКИ У ЄВРОПІ. СУЧАСНІ
БАНДУРИСТИ ТА ЇХТВОРЧІСТЬ.....80

Шевченко М.В.

ДЖОН ДЮАРТ (ПЕРЕКЛАДЕННЯ МУЗИКИ Й.С. БАХА ДЛЯ ГІТАРИ)
.....83

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....85

ЗМІСТ.....87

7. МИСТЕЦЬКА ОСВІТА У ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВОМУ ПРОСТОРИ

УДК 378.016:78

Васильєва О. В., Овчиннікова Ю. С.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ОПЕРНИХ ХОРІВ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА

Постановка проблеми та її актуальність. Збереження і передача молодому поколінню найкращих зразків класичної музики є однією з актуальних проблем сучасної мистецької освіти, яка ускладнюється розповсюдженістю продукції музичної масової культури. Саме тому виникає необхідність виховувати в учнівській молоді естетичний смак та цінності, необхідні для розвитку гармонічної особистості. Одним із шляхів залучення до світу академічної музики є введення до репертуару дитячих хорових колективів оперних хорів.

Узагальнення наукової та методичної літератури з обраною теми свідчить, що проблема інтерпретації музичних творів, а саме хорових, знайшла широке відображення у чисельних працях сучасних науковців у галузі мистецтвознавства та музичної педагогіки. Так, питаннями інтерпретації музичних творів займалися В. В. Медушевський, В. Г. Москаленко, А. Н. Сохор, Э. В. Назайкінський. Методичні аспекти втілення виконавського задуму у роботі з хором розглядали А. А. Казачков, В. Л. Живов, Т. А. Смирнова. Підготовку майбутніх вчителів музики до художньо-педагогічної інтерпретації музичних творів досліджували Л. Г. Арчажникова, Б. Д. Критський, О. П. Щолокова.

Однак проведений аналіз наукових праць доводить, що саме підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва до інтерпретації оперних хорів не знайшла достатнього дослідження.

Мета статті полягає у всебічному аналізі науково-педагогічної та мистецтвознавчої літератури з проблеми підготовки вчителів музичного мистецтва до інтерпретації оперних хорів.

Як зазначається у музичній енциклопедії, термін «інтерпретація» походить від латинського *interpretation* (роз'яснення, тлумачення) і

означає «художнє тлумачення співаком, інструментальним виконавцем, диригентом твору у процесі його вивчення» [3,с.550]. Тобто музична інтерпретація передбачає індивідуальний підхід до виконуваної музики, вираження особистого емоційного ставлення до неї при втіленні ідейно-художнього замислу за допомогою музично-виконавських прийомів.

Для діяльності вчителя музичного мистецтва інтерпретація музичних творів має важливе значення і свою специфіку, яка передбачає не тільки художньо-виконавську, а й педагогічну складову. Тому Б. Б. Критський визначив типи художньо-педагогічної інтерпретації, а саме – імітаційна, ескізна та породжуюча. Вони, на його думку, по черговою замінюють один одного і визначають зміст та методику навчання диригуванню, а також можуть реалізуватися як у процесі навчання, так і у його результаті[2,с.202].

Інтерпретацію оперних хорів у дитячому хоровому колективі можна розглядати і як новий творчий спосіб роботи з партитурами для самого вчителя або хормейстера, і як цікавий засіб роботи над творами з самим дитячим колективом. Ознайомлення дітей з новими прийомами і образами - яскрава можливість передачі музичного образу, незвичного, як для самих дітей, так і для глядача. Це все допоможе розширити музичний світогляд та сприйняття учасників хорового колективу та, звичайно, самого керівника. При роботі зі будь-якими хоровими творами важливо, враховувати вікові, психологічні, психофізичні особливості та можливості дітей, а також рівень підготовленості самого хорового колективу. Втім при виборі для дитячого хорового виконання оперного хору всі ці фактори треба враховувати більш ретельно. Обираючи твір, необхідно звернути увагу на відповідність змісту хорового уривку до віку його виконавців, що їм було під силу передати образи, які він включає. Для того, щоб ввести до репертуару дитячого хорового колективу оперний хор його потрібно адаптувати для дитячого виконання. Тому майбутній вчитель або хормейстер має володіти прийомами та навичками хорових перекладів

Спираючись на доробки відомих хорових диригентів В. Л. Живова, А. А. Казачкова, П. П. Левандо, П. Г. Чеснокова, можна виділити наступні етапи створення виконавської інтерпретації хорового твору. Основними з них можна вважати: становлення інтерпретаційного задуму, реалізація його під час репетиційної роботи з хором, відтворення інтерпретаційного задуму у ході концертного виконання.

Кожний з них має свої певні особливості. Так, при становлення інтерпретаційного задуму хору з опери диригент має глибоко проникнути в авторський текст. Зокрема не залишити без уваги своєрідність історичної епохи, в яку був створений твір, жанрові особливості, а також засоби музичної виразності, які вже закладені у творі [4,с.1]

Специфіка етапу реалізації виконавського задуму оперного хору з дитячим співацьким колективом полягає у необхідності створити цікаву емоційну, захоплюючу бесіду. Так, спираючись на свій досвід, В. Л. Живов вважав, що починати роботу над твором слід з загального знайомства учасників колективу з ним. Також, щоб спрямувати відповідним чином їх сприйняття твору, керівник повинен сказати декілька слів про його характер, настрій, основні образи; про композитора і автора тексту; про епоху, в яку вони жили; про конкретні події, пов'язані тим чи іншим чином із створенням твору; про відомі його трактовки.[1]. І тільки після загального знайомства з твором можна починати розбір його музичного тексту.

Концертне відтворення інтерпретаційного задуму оперного хору теж має особливості. Виконуючи хори з опер, можна використовувати елементи театралізації, які допоможуть створити необхідний ефект від твору та вдало донести його образи. Працюючи з дитячим складом хору, можна використовувати засоби театралізації різних типів: фонові - (костюми декорації), мізансценічні - (розташування хору, рухи по сцені), акторські - (пластика, міміка, рухи).

Висновки. Отже, підготовка майбутнього вчителя музики до інтерпретації оперних хорів у дитячому хоровому колективі включає в себе, в першу чергу, знання про фундаментальні методичні основи роботи з дитячим хоровим колективом, його особливості та відмінності від хорового колективу, який складають дорослі люди. Також, майбутніх вчителів у мистецькій галузі необхідно готувати бути не тільки професійно і технічно підкутими, але й бути готовими до творчої роботи, тобто використання своїх здібностей, фантазії, творчого потенціалу як при роботі над хоровими творами, так і при їх виконанні у закінченому (концертному) варіанті. Інтерпретація оперних хорів для дітей буде вдалим нововведенням у хорову роботу, а також цікавим способом познайомити дітей і глядачів із творчістю видатних композиторів, а також зі світом театру та опери.

Література

1. Живов В. Л. Хоровое исполнительство: Теория. Методика. Практика.— М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. — 272 с.
2. Казачков С. А. Дирижер хора — артист и педагог / Казань, 1998.— 308 с.
3. Критский Б.Д. Художественно-педагогическая интерпретация музыкального текста (на материале занятий в классе дирижирования). / Вестник ПСТГУ V, Вып4.: Музыкальное искусство христианского мира, 2007.- С. 191-202
4. Музыкальная энциклопедия – М: Советская энциклопедия, Т.2. – 1973, 960 с
5. Смирнова Т.А. Хорознавство (історія, теорія, методика): Навчальний посібник / Т.А. Смирнова. – Харків: ХДПУ, 2000. – 180 с.

УДК 78.031.4

Склярова Ю.С.

АНОТАЦІЯ НА ОБРОБКУ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПІСНІ МИКОЛАЯ ДМИТРОВИЧА ЛЕОНТОВИЧА «ОЙ ПЕРЕПЕЛИЧКА»

Постановка проблеми та її актуальність. Серед різноманіття обробок українських народних пісень видатного вітчизняного композитора М.Д. Леонтовича твір «Ой перепеличка» є справжнім діамантом. У достатньо маленькій за обсягом обробці, написаній у характерній для творчості митця куплетно-варіантній формі, де куплет 7 тактів, композитором вдалося втілити сповнені щирості почуття простої української дівчини, неповторність першого кохання.

У викладенні основного тексту автор використовує характерний для народного фольклору прийом алегоричного порівняння людини з образами природи. На прикладі перепелички, що шукає свого сокола малюється образ молоді, ніжної дівчини, яка чекає на своє єдине кохання. Вона порівнює свого коханого із соколом і мріє про щасливе подружнє життя. Віддзеркалення особистих стосунків дівчини і хлопця дає змогу визначити твір як ліричну родинно-побутову пісню. Виконується вона а сарпелла, що підкреслює неповторність голосу і традицій українського народу.

Почуття дівчини до хлопця зачаровують своєю відвертістю, чому сприяє використання композитором типових для українського фольклору наступних прийомів: зіставлення гармонічного та натурального d-moll'ю, сольний заспів та хоровий підхват, змінний розмір (2/4, 3/4), застосування підголоскової поліфонії. Завдяки закінченню всіх куплетів